

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

СОЛОМІН ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 007:304:070

**ЛУГАНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ТЕЛЕМОВЛЕННЯ:
РЕГІОНАЛЬНА ПАРАДИГМА**

Спеціальність 27.00.04 – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Дніпропетровськ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі журналістики в ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”.

- Науковий керівник** – доктор філологічних наук, професор
ГАЛИЧ Валентина Миколаївна,
Державний заклад “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,
професор кафедри журналістики.
- Офіційні опоненти:** доктор філологічних наук, професор
ЛИЗАНЧУК Василь Васильович,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
завідувач кафедри радіомовлення і телебачення;
- кандидат наук із соціальних комунікацій
КИЯШКО Юлія Павлівна,
ДВНЗ “Запорізький національний університет”,
завідувач навчальної лабораторії телевізійної журналістики кафедри журналістики.

Захист дисертації відбудеться “23” грудня 2014 р. о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.051.19 Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара за адресою: 49027, м. Дніпропетровськ, пл. Шевченка, 1, Палац культури студентів.

Із дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара за адресою: 49050, м. Дніпропетровськ, вул. Казакова, 8.

Автореферат розіслано “21” листопада 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат філологічних наук

І. М. Сухенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Телебачення за короткий період існування зробило істотний крок у своєму розвитку, що позначилося на соціокультурному житті суспільства. І якщо в 50-х рр. регіональні телестудії започаткували обласну та українську телевізійну систему, стали її складовою, то в 90-х рр. дали життя ще й місцевій недержавній структурі мас-медіа, чим підтвердили поступ нової епохи від централізації до децентралізації й регіоналізації телевізійного мовлення. У цьому зв'язку можемо висловити чітке переконання, що регіональний телемовник і надалі не втратить своїх монопольних позицій на відповідних територіях через свою близькість до аудиторії та як наслідок – затребуваність в основній частині населення. Без визначення місця, ролі та значення регіонального телевиробника, специфічних рис його пріоритетного продукту в структурі телемовлення – інформаційних програм, не можна визначити основні тенденції його подальшого розвитку. Вирішення подібних завдань неможливе без залучення історіографічних праць. Вони ж свідчать, що увага дослідників приділена різним аспектам розвитку телебачення в регіонах України (В. Галич, О. Головчук, В. Гоян, В. Демченко, І. Пенчук, Т. Полякова, А. Скорик). Проте питання зародження та розвитку системи луганського телемовлення й інформаційного зокрема заслуговує на монографічне вивчення. З огляду на малодослідженість процесу становлення саме інформаційного телевізійного мовлення краю актуальність заявленої теми наукового дослідження “Луганське інформаційне телемовлення: регіональна парадигма” вважається важливою для розуміння місця й ролі регіонального телебачення в системі мас-медіа країни та Луганщини, усвідомлення особливостей регіонального інформаційного контенту як у діахронічному, так і проблемно-тематичному аспектах. Різноманітний розгляд луганського регіонального інформаційного мовлення здійснюється вперше, і це матиме не лише наукове, але й прикладне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація пов'язана з розробкою комплексної держбюджетної теми кафедри журналістики Державного закладу “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” – “Дослідження в галузі соціальної комунікації: історія, теорія, регіональний дискурс” (державний реєстраційний номер 0113U001776) та теми, яка виконується в її межах – “Історія журналістики і видавничої справи Луганщини” (державний реєстраційний номер 0112U007622).

Актуальність проблеми, а також недостатній ступінь її вивченості визначили об'єкт, предмет, мету й завдання дисертаційного дослідження, його внутрішню логіку й структуру.

Мета наукової праці – багатоаспектне розкриття історії та особливостей луганського регіонального інформаційного телемовлення – реалізується в низці таких **завдань:**

- визначити основні етапи становлення луганського регіонального телевізійного мовлення з урахуванням історії національної тележурналістики та регіональних факторів її розвитку;
- розглянути на основі різнобічної масово-комунікаційної діяльності регіональних ТРК, зокрема конвергентних та дивергентних процесів у ній, специфіку контенту регіональних новинних програм;
- виявити фактори залежності луганського регіонального телемовлення від політичних і фінансово-економічних еліт та розкрити вектори їх впливу на аудіовізуальний продукт;
- запропонувати оптимальні механізми удосконалення інформаційного телевізійного мовлення в транзитивний період.

Об'єкт дослідження – діяльність та інформаційний аудіовізуальний продукт регіональних телеканалів Луганської області: ТОВ “Незалежна телерадіокомпанія “ІРТА”, обласне об'єднання “Луганське кабельне телебачення”, Державна організація “Луганська обласна державна телерадіокомпанія”.

Предмет дослідження – регіональна парадигма луганського інформаційного телемовлення в динаміці історичного розвитку соціуму та в контексті національних суспільно-політичних і геополітичних трансформацій, формування особливостей його змісту в історичному, прагматичному та технологічному аспектах.

Джерельну базу дисертації становлять: документи фондів Державного архіву України в Луганській області, які дозволили простежити етапи становлення та розвитку Луганської студії телебачення від 1956 – 2000 рр.; нормативно-правові та законодавчі акти органів державної влади, що регулюють діяльність ЗМК; готовий ефірний продукт інформаційних програм телебачення за період 2000 – 2013 рр.: випуски новин регіональних телеканалів Луганщини – “Події” (ЛОТ), “Вісті” (ЛКТ), “Репортер” (ІРТА). Усього переглянуто й проаналізовано понад 1000 сюжетів та 7 томів мікрофонних папок інформаційних програм, котрі є невід’ємним атрибутом виходу в ефір програм.

У дослідженні використаний власний практичний досвід роботи дисертанта на регіональному телебаченні на посадах диктора, ведучого, редактора, старшого редактора, головного редактора інформаційних програм, заступника генерального директора з питань інформаційної політики ДО Луганської ОДТРК та власного кореспондента в Луганській області каналу новин 24, СТБ (програма “Вікна-Новини”), НТН (програми “Свідок”).

Методи дослідження. Теорія журналістики, перебуваючи в лоні соціальних комунікацій, наділена метаприродою, формує свою методологію на стику наукових парадигм багатьох дисциплін гуманітарного циклу. У дисертації використовувалася ціла низка таких загальнонаукових методів, спеціалізованих у відповідності до предмета дослідження у їх взаємопоєднанні та доборі прийомів: порівняльно-історичний, історико-типологічний, бібліографічно-описовий, класифікації, статистичний, структурний, опитування, контент-аналізу, а також проблемно-тематичний та факторний аналізи. Цей комплекс методів сприяє реалізації системного, функціонального, інформативного, комунікативного (прагматичного) підходів у науковому осмисленні регіональної парадигми інформаційного телемовлення з урахуванням динаміки історичного розвитку соціуму та контексту громадсько-політичних і геополітичних трансформацій суспільства.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1956 до 2013 рр. Нижня його межа зумовлена фактом початку технічно-організаційних робіт, означених запуском нової студії телебачення в Луганську. Верхня межа пов’язана з переходом ТРК на найсучасніший цифровий стандарт мовлення у форматі високої якості HD, що вивело телекомпанії Луганщини в коло найрозвиненіших компаній України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що

вперше:

- здійснено комплексний науковий аналіз соціально-комунікативної діяльності системи телеіндустрії Луганщини;
- запропоновано періодизацію розвитку луганського регіонального телевізійного мовлення та докладно описано його особливості у період демократичного транзиту;
- систематизовано й виокремлено основні етапи процесів конвергенції регіонального ТБ із загальнонаціональним та дивергенції – локалізації його місцевих особливостей;

удосконалено:

- теоретико-методологічні засади вивчення регіональної складової системи інформаційного телемовлення;
- механізм оптимального використання сучасних технологій у телевізійній комунікації;

набули подальшого розвитку:

- з’ясування проблем вивчення інформаційної журналістики в контексті інтеграційних процесів національної системи мас-медіа в період постіндустріального та інформаційного суспільства;
- розкриття сучасних процесів реформування регіональної системи медіа.

Практичне застосування одержаних результатів. Дисертантом був зібраний, систематизований та досліджений аудіовізуальний та текстовий матеріал інформаційних

програм регіональних ТРК Луганщини. Відомості про тенденції та специфіку їхньої діяльності можуть бути використані в підготовці спеціалістів у сфері мас-медіа регіону та розробці спецкурсів “Державне та альтернативне телемовлення Луганщини”, “Новини на регіональному телебаченні: історія та перспективи”. Крім того, теоретичні напрацювання можуть бути використані в підготовці навчально-методичних посібників з історії української журналістики, виконанні курсових, бакалаврських і магістерських робіт, увійдуть до колективної монографії “Історія журналістики та видавничої справи Луганщини”.

Особистий внесок здобувача: дисертація, автореферат та опубліковані наукові розвідки, у яких представлено провідні положення наукової праці, виконані здобувачем самостійно без участі співавторів.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення дисертації викладені у формі доповідей та повідомлень на наукових конференціях різних рівнів – *міжнародних*: “Стан і перспективи розвитку регіональної журналістики в умовах світових глобалізаційних процесів” (Кам’янець-Подільський, 2011), “Реклама та PR у сучасному світі” (Одеса, 2011), “Сучасний інформаційний простір: журналістика та медіаосвіта” (Алушта, 2011), “Сучасна новинна журналістика: тенденції розвитку, форми подання, суспільний резонанс” (Львів, 2012); *всеукраїнських*: “Слобожанщина: літературний вимір” (Луганськ, 2011), “Українські ЗМІ та проблеми державотворення” (Львів, 2011), “Актуальні дослідження українських наукових шкіл у галузі соціальних комунікацій” (Київ, 2013).

Публікації. Основні положення дослідження висвітлені в 10 статтях, з яких 5 опубліковано у фахових виданнях (4 – в українських, 1 – в іноземному).

Обсяг і структура дисертації. Наукова робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 381 позицію, та додатків. Загальний обсяг дисертації – 319 сторінок, з яких 185 основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, його зв’язок з науковими програмами, планами; сформульовано мету й завдання дисертаційної роботи, визначено її об’єкт, предмет, методи та хронологічні межі; указано на наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; окреслено особистий внесок здобувача; подано відомості про апробацію.

Перший розділ дисертації – **“Регіональний сегмент інформаційного телемовлення як предмет наукових студій”** – складається з трьох підрозділів, у яких розкрито теоретико-методологічні засади дослідження.

У підрозділі 1.1. *“Луганська регіональна складова в структурі національного телепростору: науково-теоретичні основи функціонування”* аналізується стан розробленості наукової проблеми, подано огляд літератури за темою дисертації в її історичний ретроспективі: від перших кроків становлення системи телемовлення в Україні та Луганщині (Є. Багіров, В. Галич, В. Демченко, В. Здоровега, В. Лизанчук, В. Різун) до сучасних тенденцій у світовій телеіндустрії (П. Бурдье, Д. Брайант, С. Томпсон, У. Ліппман, М. Макклуюен), теоретичних напрацювань, присвячених вивченню національного та регіонального інформаційного телепростору (С. Демченко, Н. Зверева, М. Нагорняк, Б. Потятиник). Вивчення наукової літератури дало змогу сформулювати концептуальний зміст поняття *“регіональна парадигма інформаційного телемовлення”* як структурної одиниці пізнання специфічної медійної діяльності, направленої на виробництво інформаційного телепродукту, та осмислення особливостей її контенту й функціонування, що закріплюються в стандартизованих зразках соціальної комунікації, набуваючи ознак традиції. Представлена нами науково-теоретична база є основою для різнопланового розкриття завдань дослідження й дозволяє здійснити комплексний підхід у з’ясуванні особливостей функціонування луганської регіональної

складової національного телепростору з деталізацією такого компоненту системи, як регіональне інформаційне телемовлення.

У підрозділі 1.2. *“Джерельна основа функціонування регіонального інформаційного телемовлення в динаміці його розвитку”* розкрито джерела дисертаційного дослідження: *архівні документи* (документи фондів Державного архіву України в Луганській області, які дозволили простежити етапи становлення та розвитку Луганської студії телебачення; мікрофонні папки інформаційних програм); *періодичні видання* 1956–2013 рр. (газети “Луганская правда”; “Молодогвардеец”, “Жизнь Луганска”, “Наша газета”); *електронні версії* інформаційних програм телебачення за період початку 2000-х – 2013 рр.

У підрозділі 1.3. *“Методи дослідження телевізійних новин Луганщини”* окреслено застосування нами загальнонаукових методів: порівняльно-історичний, спостереження, класифікації, типологічний, аналізу документальних джерел. Використання таких методів, як *порівняльно-історичний, історико-типологічний та жанрово-стилістичний аналіз*, дозволило дослідити факти регіональної тележурналістики в історичному контексті, розкрити логіку еволюції системи телевізійної комунікації Луганщини протягом чотирьох етапів її розвитку. *Системний аналіз* телевізійного мовлення краю з 1956 по 2013 рр. дав можливість скласти цілісне уявлення про його взаємозв’язки з елементами всеукраїнської системи ЗМК, розкрити значущість регіонального ТБ як частини суспільних відносин держави. Крім того, системний підхід дозволив *класифікувати* луганські ТРК за чотирма хронологічними етапами розвитку телемовлення луганського краю, що посприяло відтворенню моделі регіонального інформаційного телевізійного мовлення в її історичній ретроспективі. Метод *контент-аналізу* оперує якісно-кількісними показниками, який дозволив проаналізувати 969 одиниць медіаматеріалів, і дійти висновку про те, що телевізійники Луганщини працюють за визначеним алгоритмом прийняття рішень щодо встановлення порядку денного (верстки) інформаційних програм.

Другий розділ дисертації – **“Телебачення Луганщини: особливості становлення та розвитку”** – складається з трьох підрозділів, у яких аналізується процес зародження, становлення та розвитку телевізійної системи в регіоні й державі від кінця 50-х рр. минулого століття до сьогодення (В. Здоровега, В. Лизанчук, В. Різун, А. Юровський) та розкриваються його характерні риси на різних історичних етапах функціонування.

У підрозділі 2.1. *“Етапи формування регіональної системи телебачення в східному регіоні країни”* зазначено, що соціально-політичні та економічні трансформації суспільства мали свій вплив на соціокомунікативні процеси. Така екстраполяція громадсько-політичних відносин на медіа докладно досліджена нами й подана у вигляді періодизованої системи регіонального телевізійного мовлення. Протягом *першого етапу* (1956 – 1971 рр.) відбувалась технічна підготовка, зародження й становлення системи регіонального телемовлення Луганщини. *Другий етап* (1971 – 1991 рр.) характеризувався запровадженням двопрограмового мовлення: перша програма (на 2 каналі) повністю транслювала передачі ЦТ обсягом 12 – 13 годин на добу; друга (на 6 каналі) – передачі українського телебачення і регіональних студій. *Третій етап* (1991 – 2005 рр.) – демонополізація регіонального ТБ, утворення регіональних та місцевих недержавних телекомпаній, формування сучасної системи телемовлення та наповнення її відповідним програмним продуктом, орієнтованим на регіонального телеглядача. *Четвертий* (з 2006 р. – по цей час) – перехід регіонального мовника на цифрові технології виробництва та поширення сигналу; впровадження новітніх технологій телемовлення. При цьому дивергентний характер розвитку регіонального ТБ виявився в тому, що його ривок у межах першого періоду, змінився тривалим застоєм і відставанням системи регіонального телемовлення від національного на 3 – 7 років на кожному з названих етапів.

У підрозділі 2.2. *“Становлення структури обласного інформаційного телемовлення”* розкрито процес запровадження інформаційного телемовлення на Луганщині. На відміну від формування системи ТБ, спрямованого з регіонів у центр, новинне мовлення розвивалось у зворотному напрямку – із центру на місця: від студії

центрального телебачення через телецентри союзних республік і замикалося на регіональних студіях телебачення. За доволі короткий час (кінець 60-х – початок 70-х рр.) вдалося створити чітку вертикальну систему інформаційного мовлення в парадигмі аудіовізуальних мас-медіа СРСР та України. Луганщина інформаційне телемовлення розпочала 10 травня 1960 р. з виходом в ефір першої регіональної інформаційної програми “Останні вісті по області”, яка неодноразово змінювала назву (“Обласні останні вісті”, 1960 р.; “Ворошиловградські новини”, 1970 р.; “Екран новин”, 1971 р.; “Хроніка подій”, 1991 р.; “Телевізійні обласні новини”, 1993 р.; “Події”, 2000 р.), проте ніколи не змінювала суті – інформувала реципієнтів про останні події на Луганщині. Для регіональних студій телебачення процес конструювання телевізійної інформації мав типовий характер. Співвідношення місцевої інформації до іншої визначався її пріоритетністю. Регіональний мовник розповідав лише про новини місцевого значення, інші перебували в прерогативі УТ та ЦТ. Говорячи про мову інформаційних програм різних часів, варто зауважити, що вона з першого випуску й до сьогодні на Луганському обласному ТБ – українська. Проте в 60-х – 90-х рр. це не означало, що новини були українськими за духом, бо й УТ, і регіональні телестудії були фактичними сателітами ЦТ.

Інформаційні програм 60-х – 70-х рр. хронологічно фіксують та доносять до реципієнтів відомості про найважливіші події, дати та особистості, чому сприяло широке представлення географії новин (в середньому дві третини інформаційних матеріалів формувалися на основі відомостей з місць); значна кількість матеріалів випуску та їх динамізм (10 – 15 інформаційних матеріалів на відведені п'ятнадцятихвилинні випуски новин); вироблення сталих підходів до верстки (місця розташування матеріалу в програмі, рубрикації і т. ін.) інформаційних програм. Крім того, поступово регіональні новини відходять від чисто радійного характеру роботи (притаманному на перших етапах становлення теленовин) і прогресують у бік аудіовізуальності. У новинах Луганщини з часом вимальовується й місцева специфіка, в основі якої – історичні, промислово-економічні й етнокультурні особливості регіону, що знаходиться на крайньому Сході України. Сукупна дія цих факторів у поєднанні з домінуючими елітами стимулювала сталий розвиток ЗМК взагалі й ТБ зокрема. Економіка регіону була зорієнтована на оборонну промисловість, що знаходилася в оперативному керуванні Москвою, тому ця тема була закритою чи відносно відкритою для преси, а доступними для телебачення стали теми, пов'язані з висвітленням роботи шахт, металургії, тепловозо- й машинобудування, досягнень хімічної промисловості й нафтопереробки, будівництва, сільського господарства.

Кінець 80-х рр. зупинив поступ до інформаційності регіонального телемовника. У 1989 – 1992 рр. інформаційно, технічно та творчо могутнє УТ скорочує час для місцевого ТБ: у 1989 – 1990 рр. до 2-х години на добу, а в 1991 р. – до 25 хвилин та в 1992 р. послаблює квоту до однієї години на добу. Усе це, безперечно, не минулося безслідно для новинного мовлення. Воно скоротилося до катастрофічних 5 хвилин на день, що вказувало на повне руйнування інформаційного мовлення.

У 1993 – 1998 рр. Луганська ОДТРК розробляє й утілює нову стратегію ТБ, яка визначає інформаційне виробництво пріоритетним, і це дає змогу розширити новинне мовлення й опанувати на регіональному ТБ інформаційно-аналітичні програми. Констатація подій і фактів перетворюється на їх осмислення й аналіз, ведучий замінює диктора, звучить авторська позиція та експертна оцінка (“Події тижня”). Замість протокольної хроніки, висвітлення подій отримує документальність, публіцистичність, різножанровість. З кінця 90-х рр. новини на телеканалі ЛОТ займають пріоритетне місце й у матеріально-технічному забезпеченні. А послугами інформаційників з телеканалу ЛОТ, у ролі стрингерів, користувались провідні українські компанії – СТБ, ICTV, Інтер, НТН, Новий канал, 5 канал, Україна. Інформація, зібрана луганськими журналістами, входила до новин на цих каналах. Крім гонорарів, нове покоління медійників отримало

неоціненний досвід роботи із національними каналами та перенесло стандарти професії на регіональний рівень.

У підрозділі 2.3. *“Телевізійна комунікація часів української незалежності: нові відносини в системі транзитивних мас-медіа Луганщини”* визначено основні процеси, пов’язані з набуттям Україною незалежності, розпадом радянської системи комунікацій і формуванням єдиного телевізійного й інформаційного простору в межах держави. Характерними рисами цього періоду стає демонополізація державного ефіру, комерціалізація ЗМК та розвиток альтернативної (недержавної) аудіовізуальної комунікаційної системи.

Пункт 2.3.1. *“Розвиток державного регіонального телемовлення”* розкриває особливості функціонування Луганської ОДТРК (телеканал ЛОТ) у процесі становлення національної системи медіа в незалежній Україні. Цей процес у регіоні активізувався в 1995 р. після Указу Президента України *“Про вдосконалення системи управління державним телебаченням і радіомовленням”*, який реорганізував студію телебачення в ОДТРК, визначив концептуальні підходи до формування національної системи комунікацій та програмну політику мовлення на каналах державного телебачення й радіо на основі наукових підходів і сучасних технологій. І як наслідок – уже в 1996 р. обсяг власного виробництва аудіовізуальної продукції зріс до півтори години на день, проти 48-ми хвилин у 1990 р., а за п’ять років він сягнув 3-х годин.

Характерними рисами регіонального державного телебачення стає повернення до прямоєфірних передач, становлення інтерактивності, наближеності до проблем і потреб простої людини. У 1993 – 1998 рр. набувають популярності прямоєфірні інтерактивні передачі дискусійного політичного клубу *“Вибір”* і молодіжної студії *“Контакт”*, у яких глядачі ставали своєрідними співавторами передач і нерідко змінювали первинний авторський задум.

Зі вступом у дію на початку 1999 р. власного обласного 34-го каналу з’явився додатковий час для трансляції програм. Цей канал працює 9 – 9,5 години на добу й формує власну програмну модель луганського державного телебачення. Саме в цей час закінчилася монополія державних електронних ЗМІ на місце в ефірі й розгорнулася конкуренція між новими телестудіями.

Пункт 2.3.2. *“Регіональні та місцеві ТРК у структурі альтернативної (недержавної) аудіовізуальної системи”* розкриває процес демонополізації ринку комунікацій і функціонування нових студій у телепросторі Луганщини – регіональних телеканалів: ЛКТ, ІРТА, Ефір-1, ЗАТ *“ЛОТ”* та місцевих: *“Від”* (м. Свердловськ), *“ІРТА-Сіверськодонецьк”*, *“ІРТА-Старобільськ”*, *“ІРТА-Стаханов”*, *“ІРТА-Красний Луч”*, *“Ера-ТВ”* (м. Брянка), *“Ніка-ТВ”* (м. Ровеньки), *“Аскет”* (м. Алчевськ), *“Антел”* (м. Антрацит), *“РТВ”* (м. Ровеньки), *“Луч”* (м. Красний Луч), *“Акцент”* (м. Лисичанськ), *“СТВ”* (м. Сіверськодонецьк).

Аналіз діяльності регіональних (обласних) та місцевих каналів у межах телевізійного простору Луганщини дозволив дійти до важливих висновків. По-перше, вони є бізнес-проектами певних фінансово-економічних чи політичних груп впливу, у яких домінують політичні чи бізнесові інтереси їхніх засновників (власників), і політична чи економічна доцільність, а не дотримання стандартів професії визначає підходи до виробництва того чи іншого телепродукту. По-друге, телевізійний інформаційний простір фактично монополізований представниками наближеними до однієї політичної сили, що створює умови для маніпулювання громадською свідомістю й насадження певних стереотипів. На небезпеці монополізації у сфері ЗМІ наголошує й Рада Європи в рекомендаціях Україні *“Про заходи щодо сприяння прозорості ЗМІ”*, відзначаючи, що концентрація засобів масової комунікації може мати не тільки позитивну, але й згубну дію на плюралізм та різноманітність ЗМІ.

У цій масово-інформаційній ситуації держава має стати гравцем на медійному ринку, а реальні кроки на шляху до створення громадського (суспільного) телебачення повинні усунути перекося в розвитку регіонального та місцевого телемовлення.

Третій розділ дисертації – **“Інформаційні програми – багатокомпонентний продукт регіонального телебачення”** – складається із двох підрозділів, у яких розкрито особливість формування контенту регіонального телебачення, його залученість у різні процеси, які відбуваються в містах та районах області й впливають на політичну, економічну, соціальну, культурну та інші сфери життя громади й індивіда. У розв’язанні наукової проблеми ми спиралися на погляди В. Демченка, З. Дмитровського, Ю. Кияшко Б. Потятиника, Е. Фіхтеліуса, А. Яковця. Проблематику залежності регіонального ТБ від політичних та фінансово-економічних еліт і груп, які функціонують на Луганщині й впливають на аудіовізуальний продукт, і логіку цього процесу нам вдалося зрозуміти, спираючись на теорію “поля” П. Бурдьє, вивченню історії субполя телебачення та розумінню позиції агентів у ньому, сукупності різних видів капіталу та обсягів кожного з них, стану поля журналістики та особливостей його зв’язків з полем політики.

У підрозділі 3.1. *“Новини в структурі регіонального телемовлення”* подано аналіз програмного продукту обласних телеканалів Луганщини, який засвідчив подвійну часову перевагу інформаційного мовлення над публіцистичним. Зацікавленість аудиторії інформацією саме місцевого значення підтверджується й результатами соціологічного дослідження, проведеного нами, які засвідчили високі рейтинги новинних програм регіональних телеканалів. У ході соціологічного дослідження було опитано 1200 осіб. Результати дослідження дозволили дійти до конкретних висновків. По-перше, головним джерелом інформації про життя в країні, регіоні та світі респонденти назвали телебачення. Щодня інформацію з його допомогою отримують 67,3% опитаних. 35,4% респондентів отримують інформацію безпосередньо з розмов з родичами, друзями й знайомими. Інтернет є щоденним джерелом інформації для 6,3%, як і радіо в будинку. Газети й радіо в машині є щоденним джерелом інформації про життя у світі, країні і регіону для 3,4%. По-друге, телеканали, через які респонденти отримують інформацію про останні події не мають монопольного становища в медіасередовищі й представлені багатим спектром загальнонаціональних, іноземних (російських) та регіональних телекомпаній. У десятку входять такі канали: 1+1, Інтер, Україна, НТН, Перший канал, ЛОТ, СТБ, Новий канал, ICTV, Перший національний. Соціологічне дослідження підтвердило, що існуюча сітка мовлення надає реципієнту можливість залишатися в центрі інформаційних подій.

З метою розширення привабливості й конкурентоздатності інформаційного регіонального продукту, запропоновано шляхи удосконалення існуючої моделі інформаційного мовлення: упровадження спеціальних випусків новин про найважливіші події в житті регіону, у тому числі у вихідні (святкові) дні; запуск випусків останніх новин у ранкових інформаційних програмах; перехід з двоблокової моделі мовлення (вечір-ранок) на чотириблокову (ранок-день-вечір-ніч); відмова від паралельного програмування інформаційних випусків на кількох регіональних каналах одночасно (ЛОТ, ІРТА); запровадження промоушена, у тому числі реклами (самореклами) інформаційних програм, анонсів окремих її блоків чи ключових сюжетів; розробка стратегії подальшої розбудови системи інформаційного мовлення й побудови блоків телепередач на каналах і розвитку їх у напрямку ущільнення контенту; розробка науково й методично обґрунтованих рекомендацій, які б допомогли в існуючій нині програмній сітці інформаційного мовлення максимально враховувати вимоги та вподобання реципієнта.

У підрозділі 3.2. *“Пріоритетність інформаційних потоків як складова телевізійної верстки на регіональних каналах Луганщини”* визначено, що інформаційний продукт регіонального ТБ торкається проблем реципієнтів, висвітлює життя регіону, подаючи інформацію, яка цікавить цільову аудиторію обласного телебачення. При цьому ЗМК володіють здатністю встановлювати порядок денний не лише в медіа, а й у публічній сфері, з повідомлень аудиторія не лише дізнається про події, а й отримує інформацію про

її значущість. На своєму шляху до ефіру медійний продукт у полі журналістики проходить ціле горнило відбору, свідому та неусвідомлену цензуру, самоцензуру, тиск інших полів (політики, економіки та ін.), символічну агресію.

Виявлено та класифіковано 5 основних каналів походження інформації в медіаполі Луганщини (офіційний, неофіційний, редакційний, умовно редакційний, запозичений) та встановлено комплекс дій, пов'язаних з їхньою обробкою й конструюванням порядку денного, який включає наступний алгоритм: концентрація потоків інформації в редакції новин – відбір тем за пріоритетністю інформаційних потоків – цензура та самоцензура – ранжування тем за їхньою значимістю (архаїчно-ієрархічна) – постановка завдань перед творчою групою, визначення жанру й способу подачі інформації – реалізація творчими групами завдань, поставлених головним редактором (власником) – підготовка матеріалу до ефіру, який передбачає його вичитку, редагування й монтаж – корегування (за необхідності) порядку розташування інформаційних матеріалів з урахуванням появи нових фактів – остаточна верстка – ефір.

За допомогою методу контент-аналізу було проаналізовано 75 випусків інформаційних програм та 969 одиниць медіаматеріалів, у тому числі в “Подіях” (ЛОТ) – 329, “Вістях” (ЛКТ) – 251, “Репортері” (ІРТА) – 389. Весь медіаматеріал класифіковано за визначеними нами 5-ма основними джерелами походження інформації, які продемонстрували, що на основі офіційних потоків інформації було створено 49,5% від загальної кількості медіаматеріалів; неофіційних потоків інформації – 8, 3%; редакційних потоків інформації – 15,1%; умовно редакційних джерел походження інформації з ознаками PR чи замовного характеру (“джинси”) – 13,8%; інформації із запозичених джерел – (13,3%). У ході дослідження підтверджено пріоритетність саме офіційних потоків інформації над рештою, що, з одного боку, спотворює реальну картину дня, а з іншого свідчить про потужність саме цього потоку інформації в регіональній тележурналістиці. А розкриті фактори, які впливають на встановлення порядку денного, указують на те, що відображення повноти інформаційної картини дня не стало головним принципом у роботі регіональних каналів.

З'ясований алгоритм верстки інформаційних програм на регіональних каналах телебачення засвідчує широке використання подієво-послідовної, блокової чи умовно-блокової верстки.

Четвертий розділ дисертації – **“Соціально-комунікативні засади інформаційного мовлення”** – складається з трьох підрозділів, у яких розкрито активне залучення регіонального телебачення в різні процеси, що відбуваються в містах і районах, його вплив на політичну, економічну, соціальну, культурну й інші сфери життя громади та індивіда. Ключовими в осмисленні зазначених проблем стали дослідження А. Барда, П. Бредшоу, М. Бутиріної, С. Демченка, Л. Завгородної, Г. Почепцова та ін.

У підрозділі 4.1. *“Маніпулятивні технології в інформаційному контенті регіональних ТРК”* подано аналіз застосування маніпулятивних технологій у телемедіаресурсах Луганщини, який засвідчив їхню розмаїтість: від відкритого PR та визначення тем новинних матеріалів, створення інформаційних поведів під чітко визначену мету й формування громадської думки до впливу на свідомість реципієнтів і аж до створення новинних потоків маніпулятивного характеру. Наявний інформаційний контент засвідчив широке застосування методів маніпулятивного впливу передусім у виробництві й поширенні інформації, яка стосується влади, політики й виборів. Її впливогенну силу не варто недооцінювати, зважаючи на ментальні, вікові (на одного працюючого в Луганській області припадає півтора пенсіонера – один з найвищих показників у країні), освітні, територіальні (87% – жителі міст, і 13% – сільські жителі), економічні (значна частина території належить до так званих депресивних районів, а в структурі наявного промислового виробництва переважають робітничі професії), етнічні (поліетнічний регіон), культурні особливості та відсутність у структурі споживання телевізійного меню опозиційних каналів, через що інформаційні потреби значна частина

реципієнтів регіонального ТБ задовольняє шляхом сприйняття новин на віру, без аналізу, без залучення альтернативних джерел інформації.

Однак зводить роль регіональних телекомпаній лише до засобу впливу на реципієнтів та маніпулювання їхньою свідомістю все ж не варто, адже Україна й надалі залишається відкритою державою, і приховувати, щось недоговорювати чи застосовувати певні технології з кола перерахованих нами вище чимдалі стає проблематичнішим.

У підрозділі 4.2. *“Стереотипізація мас-медійної діяльності”* зазначено, що масово-комунікаційна діяльність аудіовізуальних ЗМК, у тому числі й регіональних, тісно пов’язана з процесами стереотипізації медіасередовища, під якими ми розуміємо функціонування існуючих та утворення нових стереотипів. Реципієнту розібратися з усім потоком інформації, котра спрямовується на нього каналами регіонального телебачення, допомагає вже сформована система стереотипів, яка розкодовує знайоме й спиняє незнайоме. Ефективність самої інформаційної діяльності регіональних ТРК залежить від того, чи збігаються їхні повідомлення зі стереотипами реципієнта. Тож залежно від поставленої мети, медіа можуть “грати” на стереотипах, посилювати або нівелювати їх певними акцентами і, нарешті, формувати нові установки, а отже, і стереотипи. Стереотипи як невід’ємні компоненти індивідуальної і масової свідомості особливо широко застосовуються регіональними медіа під час сугестивного впливу. Використання сугестії в новинах, як і на телебаченні загалом, – об’єктивний процес регіонального телемовлення, а технології навіювання мають широкий спектр застосування й реалізації. Завдяки цьому активізується масово-комунікативна діяльність регіональних ТБ й підвищується ефективність сприйняття інформаційного телепродукту реципієнтами. Означені технології ґрунтуються на стереотипних концептах, характерних для інформаційного медіавиробництва, і стереотипах реципієнтів, що широко застосовуються регіональними медіа в ході сугестивного впливу. Професійна робота із цією системою знань регіональних тележурналістів здатна посилювати або нівелювати наявні концепти й формувати нові установки й стереотипи.

У підрозділі 4.3. *“Новітні аспекти розвитку новинного телемовлення: діалектика конвергентних і дивергентних процесів”* зазначено, що початок нового століття до традиційних методик телемовлення, додав абсолютно нові технології, властиві для четвертого етапу періодизованого нами луганського регіонального телевізійного мовлення, які стали доступними в епоху цифрових новацій. Такі реалії сьогодення сприяли процесу трансформації регіональних медіа в напрямку від традиційних форм, притаманних постіндустріальному суспільству до конвергентних, характерних для інформаційного суспільства, що знаменувало еволюцію підходів до медіавиробництва та інформаційного мовлення.

На шляху інтеграції від традиційних до нових медіа регіональний мовник подолав кілька етапів. *На першому* (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) відбувалась концентрація різних видів медіа (і капіталів). Така інтеграція засобів інформації призвела до конвергенції бізнес-ресурсів, тому перший рівень варто віднести до економічної конвергенції. Паралельно з першим етапом, проходив і *другий* – етап технологічних інновацій. Регіональний мовник активно оновлював технічне оснащення від VHS та S-VHS до цифрового обладнання й камер, які відео зберігають на жорстких дисках чи картах пам’яті у форматах SDXC та ін. *На третьому етапі* (2002 – 2010 рр.) стався вихід ТРК з інтернет-версіями власного продукту у Всесвітню мережу. Другий і третій етапи цілком можна віднести до технологічної конвергенції. *На четвертому етапі* (з 2010 р. і по цей час) регіональне телебачення почало сприймати Інтернет як ще одну специфічну технологічну платформу. Нині регіональний мовник долає четвертий етап конвергенції, слідом за яким прийде *п’ятий*, що завершить професійний етап конвергенції й закріпить мультимедійні основи новинного виробництва.

І якщо чотири означені етапи лише готували журналістів до перетворень у сфері телемовлення, то п’ятий має зробити їх універсальними, тобто вони на базі

мультимедійних ньюзрумів поєднують технології з високими стандартами професії, результатом чого стане одноразове виробництво контенту для тиражування його на різних медіаплатформах (Інтернет, мобільний зв'язок, ТБ, радіо, друковані ЗМК). По-друге, командний характер телевізійного медіавиробництва вимагає збереження спеціалізації фахівцями – відеооператорами та іншими технічними працівниками, задіяними в телемовленні, – та опанування ними найсучасніших цифрових технологій.

Докладний розгляд конвергентних явищ у творчих процесах обласних телеканалів дозволяє виділити *внутрішню* конвергенцію (на рівні інформаційно-комунікаційних технологій телевиробництва) і *зовнішню* (на рівні регіональної та всеукраїнської інтеграції процесів телевізійного виробництва). Дивергентні процеси, пов'язані із специфікацією регіонального телепродукту, засвідчують стійкість регіональної системи ЗМІ.

ВИСНОВКИ

1. Зародившись у кінці 50-х рр. ХХ ст., регіональний телемовник спочатку сформував регіональну, а згодом і національну телекомунікаційні системи, у складі яких пройшов чотири етапи трансформаційних змін. На кожному із цих етапів хронологічно окреслилися конвергентні й дивергентні властивості інформаційно-комунікативних процесів, що сприяло специфікації регіональної парадигми, яка протягом шістдесяти років свого існування стверджувалася в стандартних зразках, набувала ознак історико-культурних традицій.

Етапність розвитку Луганського регіонального телебачення зумовлювалася соціально-політичними трансформаціями суспільства й знайшла своє відображення передусім у контенті. Періоду хрущовської “відлиги” відповідав перший етап періодизованого нами регіонального телевізійного мовлення (1956 – 1971 рр.). Його характерною особливістю був бурхливий розвиток регіональної медіаіндустрії з контентом, в основі формалізації якого перебували копійовані жанри тогочасної періодики – тележурнали та циклові передачі. Період брежнєвського застою прийшовся на другий етап розвитку регіонального телемовлення (1971 – 1991 рр.), який відзначився, з одного боку, гальмуванням свобод та поступу до централізації, скороченням ефіру телестудій та повною стагнацією системи обласного телемовлення в кінці 80-х – на початку 90-х рр. Проте в цей час підвищилася якість студійних передач, що сприяло оволодінню регіональним телепростором, розвитку творчо-технічного потенціалу телестудій, зокрема жанрового різноманіття створюваних програм. Період української незалежності припадає на започаткування третього етапу регіонального телемовлення (1991 – 2005 рр.), для якого характерні подальший поступ до регіоналізації телемовлення, демонополізації, збереження державного та утворення регіонального й місцевого недержавного телемовлення. Контент цього періоду означений поступом до журналістських свобод, відкритості, інтерактивності, який час від часу змінюється прихованою цензурою, темниками та цілковитою залежністю від засновників (спонсорів, власників). Четвертий етап луганського телемовлення (з 2006 р. – до цього часу) характеризується запровадженням цифрового поширення сигналу, ствердженням новітніх технологій телевізійного мовлення та змінами контенту, який перестав бути масовим і став індивідуалізованим.

Сформована система телемовлення Луганщини сьогодні репрезентована 16 телекомпаніями, з яких лише 1 є державною, ще 2 – комунальні, решта – приватні. Регіональне (обласне) мовлення ведуть 3 телекомпанії (ЛОТ, ЛКТ, ІРТА), місцеве – решта. І хоча регіональним та місцевим ефіром охоплена значна частина міського та сільського населення Луганщини, частина глядачів північної частини області випадає з інформаційного поля краю через технічну неможливість подати сигнал в оселі глядачів та ознайомити їх з регіональними й загальнонаціональними новинами, тому вони змушені свої інформаційні потреби задовольняти контентом, який без обмежень заходить з території Росії. Така дезінтеграція системи національного телевізійного простору, яка має

місце в прикордонних населених пунктах Луганщини, повинна бути якнайшвидше усунута задля захисту інформаційної, власне, й державної безпеки України.

2. Усебічний аналіз контенту інформаційних програм регіонального мовника виразно ілюструє конвергентні та дивергентні процеси у формуванні змістової структури новин, крім того, засвідчив його технічну багатоплановість, що виявляється у відборі та конструюванні інформації у відповідності з ustalеними категоріальними нормами, ментальними особливостями, очікуваннями аудиторії, інструментаріями маніпулятивного та стереотипотворного характерів. Новини в існуючій моделі програмної стратегії регіонального телемовлення – найрейтинговіший продукт, який істотно випереджає інші блоки мовлення, що зафіксовано в результатах проведеного нами соціологічного дослідження. Вони підтверджують те, що монопольного становища в інформаційній сфері регіону не має жодна телекомпанія, а останні новини про події у світі та країні жителі краю отримують з інформаційних програм загальнонаціональних, частково російських телекомпаній, котрі доповнюють обласні канали ТБ. Існуюча сітка мовлення, хоча в цілому й надає реципієнту можливість залишатися в центрі інформаційних подій, усе ж потребує доопрацювання регіонального сегмента, що дасть можливість обласному телебаченню підвищити конкурентоздатність власного продукту.

Регіональному мовнику варто працювати й над удосконаленням аналітичного контенту інформаційних та інформаційно-аналітичних програм, адже перенасичення випусків новин лише матеріалами фактичного характеру призводить до стійкого дефіциту в їх орієтирно-ціннісному розумінні, через що виникає попит у коментарях спеціалістів, яких варто активно залучати до структури інформаційних програм регіонального мовника.

3. Особливість регіонального телемовлення визначає факт його повної залежності від політичних та фінансово-економічних еліт і груп, які функціонують на Луганщині й впливають на аудіовізуальний продукт. Логіку цього процесу вдалося зрозуміти, спираючись на теорію “поля” П. Бурдьє, а саме: завдяки вивченню історії субполя телебачення та розумінню позиції агентів у ньому, сукупності різних видів капіталу та обсягів кожного з них, стану поля журналістики та особливостей його зв'язків з полем політики. У зв'язку з вище зазначеним ми змогли пояснити різні аспекти медійної діяльності в транзитивний період. Її несамостійність, з одного боку, зумовлена нездатністю телекомунікаційної системи бути фінансово самодостатньою, а з іншого – пояснюється наявністю фінансових потоків як результату глибокої інтеграції медіа в політичний капітал, який тисне на субполе телебачення й, долаючи межі входження до нього, легітимізує таємні політичні рішення еліт, політизує медіа та медіатизує політику. На нинішньому етапі розвитку регіональних ТК чітко простежується змикання інтересів медіа, фінансово-економічних та політичних еліт і регіональної влади, які, крім того, є представниками однієї політичної сили. Фактична їхня монополія визнана європейськими моніторинговими структурами, й Україна має здійснити рішучі кроки, пов'язані з поліпшенням економічної ситуації у сфері ЗМІ.

4. Оптимізація механізмів удосконалення інформаційного телевізійного мовлення вбачається в подальшому поглибленні процесів медіаконвергенції та інтеграції традиційних редакцій до сучасних мультимедійних ньюзрумів. Така трансформація в умовах медіавиробництва дасть можливість акумулювати навколо ньюзрумів інші медіаплатформи, що зумовить якісний технологічний крок регіонального телемовлення й спричинить аналогічний рух уперед у підготовці якісного інформаційного контенту.

На шляху інтеграції традиційних і нових медіа регіональний мовник вже подолав чотири етапи й наблизився до п'ятого. На першому з них відбувалась концентрація різних видів медіа (та капіталів). На другому етапі технологічних інновацій регіональний мовник активно оновлював технічне обладнання. На третьому – відбувся його вихід у Всесвітню мережу з Інтернет-версією медіапродукту. На четвертому етапі регіональне телебачення почало сприймати Інтернет як ще одну технологічну платформу, яка вимагає особливих мультимедійних технологій і специфікації контенту. Нині регіональний мовник долає

четвертий етап конвергенції, слідом за яким прийде п'ятий, який ознаменує новий виток еволюції й закріпить мультимедійні основи новинного виробництва.

Аналіз різних видів конвергенції в діяльності регіональних ЗМІ дозволяє виділити в динамічних процесах форми внутрішньої конвергенції (у сфері інформаційно-комунікаційних технологій телемовлення) і зовнішньої (як інтеграції телевізійного інформаційного продукту обласних ТК в площині регіональної парадигми, з одного боку, та в площині загальнонаціонального інформаційного простору – з іншого).

Важливо, що регіональне телемовлення не розчинилося в глобальному й усеукраїнському силовому полі й не лише зберегло свою специфіку, а й поглибило її. Про це свідчать дивергентні процеси, пов'язані з регіональною прагматикою створення телепродукту, які засвідчили стійкість регіональної системи ЗМІ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях:

1. Соломін Є. О. Особливості верстки телевізійних новин на регіональному телебаченні / Є. О. Соломін // Вісник Львівського університету : Сер. Журналістика. – 2011. – Вип. 34. Ч. 2. – С. 61 – 70.
2. Соломін Є. О. Інформаційне телевізійне мовлення Луганщини / Є. О. Соломін // Теле- та радіожурналістика. – 2012. – Випуск 11. – С. 252 – 258.
3. Соломін Є. О. Місце новин у телевізійному регіональному контенті / Є. О. Соломін // Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2013. – Т. 52. – С. 206 – 210.
4. Соломін Е. А. Российские новости в украинском региональном телеэфире / Е. А. Соломин // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Гуманитарные науки. Филология. Журналистика. Педагогика. Психология. – 2013. – Вип. 20. – № 27 (170). – С. 161 – 166.
5. Соломін Є. О. Публіцистичні програми в структурі регіонального телебачення Луганщини 50-х – 90-х рр. ХХ ст. / Є. О. Соломін // Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2014. – Т. 54. – С. 234 – 237.

Публікації в інших наукових виданнях:

1. Соломін Є. О. Сучасний телевізійний простір Луганщини : стан та перспективи розвитку / Є. О. Соломін // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : Філологічні науки. Випуск 25. – Кам'янець-Подільський: ПП “Медобори-2006”, 2011. – С. 72 – 75.
2. Соломін Є. О. Регіональна парадигма національного телевізійного простору / Є. О. Соломін // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия “Филология. Социальные коммуникации”. – 2011. – Т. 24 (63), № 4, ч. 1. – С. 91 – 95.
3. Соломін Є. О. Новини на регіональному телебаченні : об'єктивне відображення дійсності чи засіб впливу та маніпулювання / Є. О. Соломін // Діалог : медіа-студії: збірник наукових праць. – Вип.14 : Реклама та PR у сучасному світі . – 2012. – С. 234 – 246.
4. Соломін Є. О. Новини в структурі регіонального телевиробництва Луганщини / Є. О. Соломін // Регіональні ЗМІ : історія, сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали II Міжнар. наук. конф. : у 3 т. – Т. I. / за ред. В. М. Галич. – Луганськ : Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2012. – С. 193 – 200.
5. Соломін Є. О. Мультимедійні засади діяльності телекомпаній Луганщини / Є. О. Соломін // Слобожанщина : літературний вимір : мат. XXII Всеукр. наук. конф. – Вип. 6. – Луганськ, 2014. – С.105 – 116.

АНОТАЦІЯ

Соломін Є. О. Луганське інформаційне телемовлення: регіональна парадигма. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04. – Теорія та історія журналістики. – Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. – Дніпропетровськ, 2014.

Уперше здійснено комплексний системний аналіз телевізійного мовлення Луганщини 1956 – 2013 рр. Запропоновано періодизацію розвитку луганського регіонального телевізійного мовлення та докладно описано його особливості у період демократичного транзиту; сформульована власна дефініція поняття “регіональна парадигма інформаційного телемовлення”. Систематизовано й виокремлено основні етапи процесів конвергенції регіонального ТВ із загальнонаціональним та дивергенції – локалізації його місцевих особливостей; удосконалено теоретико-методологічні засади вивчення регіональної складової системи інформаційного телемовлення.

Усебічне дослідження становлення й розвитку луганського інформаційного мовлення та його трансформацій в різний період дозволило з’ясувати історичні, суспільно-політичні й нормативно-правові умови, які сприяли появі та функціонуванню ТРК регіону; внутрішню структуру компаній; розмаїття тем, моделей порядку денного, рубрик, їх стиль і мову, телевізійне жанротворення; географію матеріалів та особливості їх подачі; специфічне оформлення студій.

Ключові слова: регіональна парадигма інформаційного телемовлення, телебачення, новини, контент, стереотипи, маніпулювання, мультимедійні технології, конвергенція.

АННОТАЦИЯ

Соломин Е. А. Луганское информационное телевидение: региональная парадигма. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.04. – Теория и история журналистики. – Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара. – Днепропетровск, 2014.

Впервые осуществлен комплексный системный анализ телевизионного вещания Луганщины 1956 – 2013 гг.; представлена периодизация развития луганского регионального телевизионного вещания и подробно описано его особенность в период демократического транзита; сформулирована собственная дефиниция понятия “региональная парадигма информационного телевидения” с учетом предмета исследования. Региональная парадигма информационного телевидения – это структурная единица познания специфической медийной деятельности, направленная на производство информационного телепродукта и осмысления особенностей ее контента и функционирования, закрепляются в стандартизированных образцах социальной коммуникации, приобретая признаки традиции. Концептуальное содержание этого понятия в тексте диссертации корректируется описанной мировоззренческой моделью региональной информационной тележурналистики середине XX – начала XXI в., идеологией общества транзитивного периода, спецификой функционирования в настоящее время социальных институтов, господством аксиологических доминант.

Систематизированы и выделены основные этапы процесса конвергенции регионального ТВ с общенациональным и дивергенции – локализации его местных особенностей; усовершенствованы теоретико-методологические основы изучения региональной составляющей системы информационного телевидения; механизмы оптимального использования современных технологий в телевизионной коммуникации. Получили дальнейшее развитие проблемы изучения информационной журналистики в

контексте интеграционных процессов национальной системы СМИ в период постиндустриального и информационного общества; раскрыты современные процессы реформирования региональной системы медиа. Рассмотрена деятельность областных (ЛОТ, ЛКТ, ИРТА) и местных (“Вид” (г. Свердловск), “ИРТА-Северодонецк”, “ИРТА-Старобельск”, “ИРТА-Стаханов”, “ИРТА-Красный Луч”, “Эра-ТВ” (г. Брянка), “Ника-ТВ” (г. Ровеньки), “Аскет” (г. Алчевск), “Антел” (г. Антрацит), “РТВ” (г. Ровеньки), “Луч” (г. Красный Луч), “Акцент” (г. Лисичанск), “СТВ” (г. Северодонецк) телерадиокомпаний неотъемлемой составляющей системы аудиовизуальных СМК региона и страны.

Всестороннее исследование становления и развития луганского информационного вещания и его трансформаций в разный период позволило выяснить исторические, общественно-политические и нормативно-правовые условия, которые способствовали появлению и функционированию ТРК региона; внутреннюю структуру компаний; разнообразие тем, моделей повестки дня, рубрик, их стиль и язык, телевизионные жанры; географию материалов и особенности их подачи; специфическое оформление студий.

Предложенные механизмы оптимизации информационного телевизионного вещания через усовершенствование концепции программной политики и дальнейшее углубление процессов медиаконвергенции и интеграции в современные мультимедийные ньюзрумы. Такая трансформация информационного вещания позволит аккумулировать вокруг него другие медиаплатформы, обусловит качественный технологический шаг регионального телевидения вперед.

Ключевые слова: региональная парадигма информационного телевидения, телевидение, новости, информационные программы, контент, стереотипы, манипулирование, мультимедийные технологии, конвергенция.

ANNOTATION

Solomin Ie. O. Luhansk informational television production: regional paradigm. – Manuscript.

Thesis for the Degree of Candidate in Social Communications in speciality 27.00.04. – Theory and History of Journalism. – Oles Honchar Dnipropetrovsk National University. – Dnipropetrovsk, 2014.

In the thesis for the first time the complex analysis of television broadcasting in Luhansk region in 1956 – 2013 was made, the factors of informational production origin, establishment and development were comprehensively analyzed; the tendencies of TV existence in different historical periods were separated out and for the first time they were classified according to four chronological stages of Luhansk region television development which were distinguished by author of the thesis. The activity of regional (oblast) – LOT, LKT, IRTA – and local television and radio companies was considered as an integral part of system of audio-visual means of communication of the region and of the whole country.

The researcher proposed the mechanisms of improvement for informational television production through the perfection of programme politics conception and further deepening of processes of media convergence and integration up to modern multimedia newsrooms. Such transformation in the conditions of media production will give an opportunity to accumulate other media platforms around newsrooms, will call forth qualitative technological step of regional television producer and will cause similar step forward for the production of high quality regional informational content.

Key words: regional television, news, informational programmes, content, stereotypes, manipulation, multimedia technologies, convergence.

СОЛОМІН ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

**ЛУГАНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ТЕЛЕМОВЛЕННЯ:
РЕГІОНАЛЬНА ПАРАДИГМА**

27.00.04 – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Підписано до друку 08.11.14. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Віддруковано на ризографі.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № ____ . Ціна договірна

Видавництво

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

Видавництво ХНАДУ, 61002, Харків-МСП, вул.. Петровського, 25.
тел./факс: (057) 700-38-64; 707-37-03, e-mail: rio@kxadi.kharkov.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення
Та радіомовлення України про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції, серія ДК № 897 від 17.04.2002 р.